Kazanım: Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapları ve gelişmeleri kavrar.

Eğitimde Birlik

Eğitim: İnsanın duygusal, bedensel ve zihinsel yeteneklerini belirlenen amaç doğrultusunda geliştirmesidir. **Kültür:** Bir toplumun tarih boyunca ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Eğitim kültürün hem aktarıcısı hem de sürekliliğini sağlayan unsurdur; bu yüzden ikisi birlikte ele alınır.

Mustafa Kemal'in en büyük amacı Türk milletini çağdaş medeniyet seviyesine çıkarmaktı ve bunun **eğitimle** mümkün olacağına inanıyordu: "Eğitimdir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk hâlinde yaşatır ya da esaret ve sefalete terk eder."

BUNU UNUTMA

Millî Mücadele'nin en zor günlerinde bile **Maarif Kongresi** (1921) toplanmıştı. Mustafa Kemal'e göre eğitim **çağdaş, millî ve devlet kontrolünde** olmalıydı.

Osmanlı'dan kalan sorun

- **Dinî, askerî, modern, azınlık ve yabancı okullar** gibi farklı tarzda eğitim veren kurumlar vardı.
- Okulların çoğu, özellikle azınlık ve yabancı okulları **devletin denetimi dışındaydı**; kendi programlarını uyguluyordu.
- Eğitimde birlik yoktu; **farklı dünya görüşünde** insanlar yetişiyor, kültürel birlik oluşamıyordu.
- Çok uluslu yapı **millî bir eğitim** sistemi kurulmasını engelliyordu.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Öğretim Birliği Kanunu anlamına gelir. Halifeliğin kaldırıldığı gün, **3 Mart 1924'te** kabul edildi, 6 Mart'ta yürürlüğe girdi. Yabancı dilde eğitim veren kolejler ve azınlık okulları dâhil **bütün öğretim kurumları Maarif Vekâletine (Millî Eğitim Bakanlığı)** bağlandı. Eğitim işleri **tek merkezden** yönetilmeye başlandı. Mustafa Kemal: "Milletimizin irfan yuvaları bir olmalıdır."

Tevhid-i Tedrisat ile neler değişti?

- Okulların programları ve denetimi **Millî Eğitim Bakanlığına** verildi; devlet eğitimin tek sorumlusu oldu.
- Yabancı okulların **dinî ve siyasi propagandası** yasaklandı.
- **1924 Anayasası** ile ilköğretim kız-erkek herkes için **zorunlu**, devlet okullarında **parasız** oldu; eğitim yasal bir hak hâline geldi.
- Yabancı ve azınlık okullarında **Türkçe, tarih ve coğrafya** dersleri Türkçe ve Türk öğretmenlerce okutulacaktı.
- **Medreseler kapatıldı**; yerine imam-hatip mektepleri ve ilahiyat fakültesi açıldı.
- **22 Mart 1926** Maarif Teşkilatı Kanunu ile millî eğitimin esasları belirlendi. **1927-1928** öğretim yılında **karma eğitime** (kız-erkek bir arada) geçildi.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Tevhid-i Tedrisat **laiklik** (dinî eğitimin devlet denetimine girmesi), **milliyetçilik** (millî eğitim) ve **halkçılık** (herkese eşit eğitim) ilkeleriyle ilgilidir.

Sonuçları

Eğitim ve öğretim birliği sağlandı, ikilik ortadan kalktı. **Kültürel birlik** yolunda önemli adım atıldı. Eğitim sistemi Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre yeniden şekillendi; **çağdaş, laik, millî ve bilimsel** bir karakter kazandı. Yabancı okullar üzerinde devlet denetimi kurularak **millî bağımsızlık** korundu.

Karşılaştır	1924 öncesi	Tevhid-i Tedrisat sonrası
Okullar	Dinî, askerî, modern, azınlık ve yabancı okullar	Hepsi **Millî Eğitim Bakanlığına** bağlı tek sistem
Denetim	Azınlık ve yabancı okullar denetim dışı	Program ve denetim **devletin** elinde
Sonuç	Farklı dünya görüşünde insanlar	**Eğitim ve kültür birliği**

Harf İnkılabı ve Millet Mektepleri

Neden yeni harfler?

Türkler tarih boyunca farklı alfabeler kullandı: İslamiyet'ten önce **Göktürk ve Uygur**, sonra **Arap** alfabesi. Arap harfleri **Türkçenin ses yapısına uygun değildi**; okuma yazma zordu, bu yüzden **okuryazar oranı çok düşüktü**. Konuşma dili ile yazı dili uyumsuzdu. Alfabe konusu Osmanlı'nın son döneminde de tartışılmıştı.

Mustafa Kemal'in amacı, "Türk milletine **az emekle kolay bir okuma yazma anahtarı** verip onu bilgisizlikten kurtarmak"tı. Ayrıca alfabe konusunda **Batı uygarlığıyla uyum** sağlanacaktı.

DİKKAT!

1 Kasım 1928: Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun kabul edildi. **3 Kasım 1928:** Yürürlüğe girdi.

Başöğretmen Mustafa Kemal halka yeni harfleri öğretiyor, 1928 (temsilî)

Alfabe nasıl hazırlandı?

1928'de uzmanlardan oluşan **Dil Encümeni (Harf Encümeni)** kuruldu. Kurul, Türkçenin seslerini en iyi karşılayan harflerin **Latin alfabesinde** olduğuna karar verdi. Harfler olduğu gibi alınmadı; Türkçeye uymayanlar çıkarıldı, yeni harfler eklendi: bugünkü **29 harfli Türk alfabesi** doğdu. Mustafa Kemal: "Güzel dilimizi ifade etmek için yeni Türk harflerini kabul ediyoruz."

Başöğretmen

Mustafa Kemal yeni harfleri halka mal etmek için **yurt gezilerine** çıktı, kara tahtanın başına geçerek ders verdi. Millet Mektepleri Talimatnamesi ile kendisine **"Başöğretmen"** unvanı verildi (**24 Kasım 1928**). Bu tarih **1981'den beri Öğretmenler Günü** olarak kutlanıyor.

Millet Mektebinde ders, 1929 (temsilî)

Millet Mektepleri (1 Ocak 1929)

- **Amaç:** Yeni harfleri halka öğretmek, okuryazar oranını artırmak.
- **16-45 yaş** arasındaki vatandaşlar katılabildi (sonra 45 yaş üstüne de açıldı).
- Eski harfleri bilenler **iki**, bilmeyenler **dört aylık** eğitim aldı.
- Okul binası olan yerlerde **sabit**, olmayan yerlerde açık havada **gezici kurs** olarak çalıştı.
- Okuma yazmanın yanında **hesap, ölçüler, vatandaşlık (yurt) bilgisi, sağlık bilgisi**, tarih ve coğrafya öğretildi.
- İlk yıl **bir milyondan fazla** kişi kaydoldu; 1928-1937 arasında yaklaşık **1,45 milyon** kişi mezun oldu.

Sonuçları

- Türk tarihinde ilk kez **okuma yazma seferberliği** başladı.
- Konuşma dili ile yazı dili arasındaki **uyumsuzluk** giderildi.
- Mesleki eğitim sayesinde halkın iş sahibi olmasına, ekonominin gelişmesine katkı sağlandı.
- **Okuryazar oranı** hızla arttı.
- **Millî kültür ve Türk dili** gelişti.
- Devlet yazışmaları, kitap, gazete ve dergiler yeni harflerle basıldı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Harf İnkılabı **milliyetçilik** ve **inkılapçılık**; Millet Mektepleri **halkçılık** ve **milliyetçilik** ilkeleriyle ilgilidir.

Millî Kültür: Tarih ve Dil

Millî kültür: Bir toplumu diğerlerinden farklı kılan, o topluma özgü kültürel değerlerin bütünüdür. Diline, tarihine, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan toplumlar gelişir; millî kültürünü kaybetmek birçok devletin yıkılmasında pay sahibidir. Kültürün oluşmasında ve aktarılmasında **dil ve tarih** en önemli unsurlardır. Mustafa Kemal çağdaşlaşmanın **taklitçiliğe yer vermeden**, millî değerlere bağlı kalarak yapılmasını istedi: "Millî benliğini bulmayan milletler başka milletlerin avıdır."

ÖNEMLİ

Atatürk, mirasının bir bölümünü **Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumuna** bağışlayarak millî kültüre verdiği önemi gösterdi.

Tarih çalışmaları

Neden? Çok uluslu Osmanlı'da **millî bir tarih anlayışı** gelişmemişti; tarih yazımı İslam tarihi ile Osmanlı hanedanı etrafında dönüyor, Türklerin İslamiyet öncesi geçmişi yeterince araştırılmıyordu. Bazı Avrupa ders kitapları Türkleri **haksız ve olumsuz** biçimde anlatıyordu. Türklerin medeniyete katkıları bilimsel yolla gösterilmeliydi.

28.4.1930	Türk Tarihini Tetkik Heyeti kuruldu; **Türk Tarihinin Ana Hatları** (tek cilt) yayımlandı.
15.4.1931	**Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti** kuruldu (bugünkü **Türk Tarih Kurumu**). Hazırlanan 4 ciltlik lise **Tarih** kitapları okutuldu.
1932	**I. Türk Tarih Kongresi** Ankara'da toplandı; **Türk Tarih Tezi** ile millî tarih bilinci oluşturuldu.
1937	**II. Türk Tarih Kongresi** İstanbul'da (Dolmabahçe) toplandı.
1935	Adı Türk Tarih Araştırma Kurumu, sonra Türk Tarih Kurumu oldu. Yayını: **Belleten** (adını Atatürk koydu).

Dil çalışmaları

Neden? Türkçe zamanla **Arapça, Farsça** ve başka dillerin etkisinde kaldı; halk ile saray ve aydınlar arasında iletişim koptu. Dil millî birliğin öz kaynağı ve siyasi bağımsızlığın ön koşuludur. Türkçe yabancı dillerin etkisinden kurtarılmalı, **bilim dili** hâline getirilmeliydi.

12.7.1932	**Türk Dili Tetkik Cemiyeti** kuruldu (bugünkü **Türk Dil Kurumu**).
26.9.1932	Dolmabahçe Sarayı'nda **I. Türk Dili Kurultayı** (26 Eylül-5 Ekim). Çalışmalar bir programa bağlandı; **26 Eylül Dil Bayramı** oldu.
1934	Adı Türk Dili Araştırma Kurumu oldu.
1936	Adı **Türk Dil Kurumu** oldu.
1935	Ankara'da **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi** kuruldu (1936'da öğretime başladı).

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu **milliyetçilik** ilkesiyle ilgilidir. Amaç **millî kültürü** ve **millî bilinci** güçlendirmektir.

Atatürk diyor ki

"Türk çocuğu **ecdadını tanıdıkça** daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."
"Türk dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil, **bilinçle işlensin**."
Atatürk dil üzerindeki araştırmaları bizzat takip etti; **Göktürk Kitabeleri'nin** ilk iki cildi onun sağlığında yayımlandı. Gramer, sözlük, imla ve terim çalışmalarıyla da ilgilendi.

Bu çalışmalar ne kazandırdı?

Millî kimliğin oluşmasında önemli rol oynadı; toplumda **dil ve tarih bilinci** gelişti. Millî kültür güçlendi, **millî birlik ve beraberlik** pekişti. Türk milletinin köklü bir medeniyete sahip olduğu bilimsel yolla ortaya konuldu. Atatürk: "Büyük devletler kuran atalarımız, büyük ve kapsamlı **medeniyetlere** de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için **bir borçtur**."

Üniversite Reformu

Darülfünun'dan üniversiteye

Cumhuriyetin ilk yıllarında Osmanlı'dan kalan tek üniversite İstanbul **Darülfünun'du**. Toplumun ve devletin beklentilerini karşılamıyordu; medreseler de çağın ve bilimin gerisinde kalmıştı. Bilim ve teknolojinin üretildiği yer üniversiteler olduğu için **çağdaş ve bilimsel** bir yükseköğretim kurulmalıydı.

Atatürk'ün talimatıyla **Cenevre Üniversitesinden** İsviçreli eğitim bilimci **Prof. Albert Malche (Malşe)** davet edildi. Ocak 1932'de gelen Malche, Darülfünun'u inceleyip bir **rapor** hazırladı. Rapor ve uzman çalışmaları sonucunda **1933'te Üniversite Reformu Kanunu** çıkarıldı.

BUNU UNUTMA

1 Ağustos 1933: Darülfünun kaldırıldı, yerine **İstanbul Üniversitesi** açıldı. "Hayatta en hakiki mürşit **ilimdir**."

Malche'nin önerileri

- **Bilimsel araştırmaya**, deney ve gözleme ağırlık verilmeli.
- Öğrenci alımı **sınavla** yapılmalı.
- Okullar spor ve kültürel faaliyetlerle de geliştirilmeli.
- **Dil çalışmalarına** ağırlık verilmeli.
- Halka **konferans ve kongreler** düzenlenmeli.

Reformla yapılanlar

- Türk ve yabancı uzmanlardan **bilim kurulları** oluşturuldu; tanınmış yabancı bilim insanları davet edildi.
- Birçok öğrenci **Avrupa'nın saygın üniversitelerine** gönderildi.
- Üniversiteler çağdaş ve bilimsel bir yapıya kavuştu.

Yıl	Yükseköğretimde yeni kurumlar
1925	**Ankara Hukuk Mektebi**: Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yükseköğretim kurumu
1926	Öğretmen yetiştirmek için **Gazi Orta Öğretmen Okulu** kuruldu (Ankara'daki binası 1930'da açıldı; Eğitim Enstitüsü sonra açıldı).
1933	**İstanbul Üniversitesi**; Ankara'da **Yüksek Ziraat Enstitüsü**
1935	Ankara'da **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi**
1936	İstanbul'daki **Mülkiye Mektebi**, **Siyasal Bilgiler Okulu** adıyla Ankara'ya taşındı; **Ankara Devlet Konservatuvarı** açıldı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Üniversite Reformu **bilimselliği** esas aldığı için **laiklik** ve **inkılapçılık**, millî bilim insanı yetiştirme amacıyla **milliyetçilik** ilkesiyle ilgilidir.

Bir benzetme

Eski bir fabrikada makineler bozuk, ustalar eski usulle çalışıyorsa önce bir uzman getirip **arızaları tespit ettirirsin**, sonra yeni makineler kurar, çalışanları eğitime gönderirsin. Darülfünun'a da önce Malche'nin **raporu** ile bakıldı, sonra İstanbul Üniversitesi kuruldu, öğrenciler Avrupa'ya gönderildi.

Notlarım

Sanat ve Spor

Güzel sanatlar

Atatürk sanatı, toplumun çağdaşlaşmasının ve genç kuşakların duygusal gelişiminin temeli saydı; uzun süre ihmal edilen güzel sanatlara özel ilgi gösterdi: "Efendiler! Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz fakat **sanatçı olamazsınız**." Millî kültür ile çağdaş sanat anlayışını birleştiren eserler üretilmeye başlandı; sanatın halka yayılması için sergiler açıldı, anıt ve heykeller yapıldı.

DİKKAT!

Atatürk'e göre bir milletin değişiminin ölçüsü, **müzikteki** değişikliği kavrayabilmesidir. "Fikirler ve inkılaplar **sanatla** yayılır."

Yıl	Sanatta yapılanlar	Yıl	Sanatta yapılanlar
1924	**Musiki Muallim Mektebi** (müzik öğretmeni okulu) açıldı.	**1932**	Gazi Terbiye Enstitüsünde **Resim-İş bölümü** açıldı.
1924	**Mızıka-i Hümayun**, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasına dönüştürüldü.	**1933**	Cumhuriyet'in 10. yılında Ankara Halkevinde **İnkılap Resim Sergisi** açıldı.
1928	**Sanayi-i Nefise Mektebi**, Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürüldü.	**1934, 1936**	**Millî Musiki ve Temsil Akademisi** kuruldu (1934); **Ankara Devlet Konservatuvarı** açıldı (1936).
1929	Bağımsız Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kuruldu.	**1937**	İstanbul'da **Resim ve Heykel Müzesi**, Türkiye'nin ilk resim galerisi olarak açıldı.

Ayrıca Avusturyalı heykeltıraş **Heinrich Krippel'e** Ankara Ulus'taki **Zafer Anıtı** yaptırıldı; yetenekli gençler müzik ve resim eğitimi için **Avrupa'ya** gönderildi.

Karma eğitimde bir sınıf, 1930'lar (temsilî)

Spor

Ruhen ve bedenen sağlıklı bir toplum isteyen Atatürk, sporu **millî bir mesele** olarak gördü ve milletçe sporu sevmeyi, onu **vatani vazife** saymayı istedi. Binicilik, kürek, yüzme gibi dallarla bizzat ilgilendi. Okçuluktan izciliğe, güreşten futbola birçok alanda çalışma yapıldı; atlı sporlara ilgi artırıldı, **Güreş İhtisas Kulübü** başta olmak üzere birçok spor tesisi kuruldu. Millî Olimpiyat Komitesinin kurucusu **Selim Sırrı Tarcan** gibi kişiler desteklendi.

Yıl	Sporda yapılanlar
1922	Sporu yaygınlaştırmak için **Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı** kuruldu.
1923	Kürek ve Binicilik Federasyonu kuruldu.
1924	Türkiye ilk kez **Paris Olimpiyatları'na** katıldı; Edirne'deki **Kırkpınar Güreşleri** daha etkin hâle getirildi.
1926-1927	Beden eğitimi kursları açıldı; **Gazi Koşusu** (at yarışı) başlatıldı.
1932	Gazi Terbiye Enstitüsünde **Beden Eğitimi Bölümü** açıldı.
1938	20 Haziran 1938'deki kanunla **19 Mayıs**, Gençlik ve Spor Bayramı oldu.

BUNU UNUTMA

Atatürk, Kurtdereli Mehmet Pehlivan'ın "Her güreşte arkamda **Türk milletinin** bulunduğunu düşünürüm." sözünü sporculara **meslek düsturu** yaptı (1931).

Eğitim ve Kültür İnkılapları Tablosu

Tarih	İnkılap	Amacı	Sonucu	İlke
3 Mart 1924	**Tevhid-i Tedrisat Kanunu**	Eğitimde birliği sağlamak, okulları devlet denetimine almak	Bütün okullar Millî Eğitim Bakanlığına bağlandı; medreseler kapandı.	Laiklik, milliyetçilik, halkçılık
1 Kasım 1928	**Harf İnkılabı**	Okuryazar oranını artırmak, Türkçeye uygun alfabe	29 harfli Türk alfabesi; konuşma ve yazı dili uyumu	Milliyetçilik, inkılapçılık
1 Ocak 1929	**Millet Mektepleri**	Yeni harfleri halka öğretmek	Okuma yazma seferberliği, okuryazarlık arttı.	Halkçılık, milliyetçilik
15 Nisan 1931	**Türk Tarih Kurumu**	Türk tarihini bilimsel olarak araştırmak	Türk Tarih Tezi, millî tarih bilinci	Milliyetçilik
12 Temmuz 1932	**Türk Dil Kurumu**	Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden kurtarmak	Dilde sadeleşme, Dil Bayramı	Milliyetçilik
1 Ağustos 1933	**Üniversite Reformu**	Çağdaş ve bilimsel yükseköğretim	İstanbul Üniversitesi ve yeni fakülteler	Laiklik, inkılapçılık, milliyetçilik

Neden-sonuç zinciri

Eğitimde ikilik → **Tevhid-i Tedrisat** (1924) → eğitim birliği. Arap harfleriyle düşük okuryazarlık → **Harf İnkılabı** (1928) → **Millet Mektepleri** (1929) → okuma yazma seferberliği. Millî tarih ve dil bilinci eksikliği → **TTK** (1931) ve **TDK** (1932) → güçlü millî kimlik. Yetersiz Darülfünun → **Malche raporu** → **Üniversite Reformu** (1933).

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Eğitim ve kültür inkılaplarında en sık sorulan ilke **milliyetçiliktir**; çünkü hepsi **millî kültürü** güçlendirmeyi amaçlar.

Tarihleri karıştırma

24 Kasım 1928: Başöğretmen unvanı (Öğretmenler Günü). **26 Eylül 1932:** Dil Kurultayı (Dil Bayramı). **19 Mayıs:** 1938'de Gençlik ve Spor Bayramı olarak kabul edildi.

Tevhid-i Tedrisat'ı hatırla

Halifeliğin kaldırılması, Şer'iye ve Evkâf ile Erkân-ı Harbiye vekâletlerinin kaldırılmasıyla **aynı gün** (3 Mart 1924) kabul edildi.

Sayılarla Millet Mektepleri (1928–1937)

1.451.759
toplam mezun: 1.061.929 erkek, 389.830 kadın

597.010
en çok mezun 1928-1929 döneminde (toplamın %41'i)

Azalan ilgi
sonraki yıllarda mezun sayısı giderek azaldı; kadın mezun en az 1935-1936'da

Notlarım

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile bütün okullar Maarif Vekâletine bağlanmıştır.
☐ 2. Millet Mektepleri yalnızca çocuklar için açılmıştır.
☐ 3. Türk Dil Kurumu 1932 yılında kurulmuştur.
☐ 4. Albert Malche, Darülfünun hakkında rapor hazırlamıştır.
☐ 5. Türkiye ilk kez 1936 Olimpiyatları'na katılmıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Malche	☐	24 Kasım 1928'de Atatürk'e verilen unvan
B) Kırkpınar	☐	Darülfünun için rapor hazırlayan İsviçreli
C) 26 Eylül	☐	Edirne'de yapılan geleneksel güreşler
D) Belleten	☐	Dil Bayramı olarak kabul edilen gün
E) Başöğretmen	☐	Türk Tarih Kurumunun yayımladığı dergi

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Arap** **29** **16-45** **Darülfünun**

1. Yeni Türk alfabesi ..... harften oluşur.
2. Millet Mekteplerine ..... yaş arası vatandaşlar katıldı.
3. 1933'te ..... kaldırılıp yerine İstanbul Üniversitesi açıldı.
4. Harf İnkılabı'ndan önce ..... alfabesi kullanılıyordu.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun iki sonucunu yazınız.

2. Harf İnkılabı'nın yapılmasının iki nedenini yazınız.

3. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun kuruluş amaçlarını yazınız.

4. Atatürk'ün sanat ve spora önem verdiğini gösteren iki çalışma yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!